

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۸/۲۶

نورمحمد غفوری

سیاسي گوند،

سازماني جوړښت او د دموکراتیکي رهبرۍ بنسټونه

لنډيز

سیاسي گوندونه د معاصرو سیاسي نظامونو له مهمو سازمانی بنسټونو څخه گڼل کېږي. دوی د ټولنې د بېلابېلو طبقو او ټولنیزو قشرونو د سیاسي غوښتنو د تنظیم، استازیتوب او انتقال په برخه کې مهم رول لري. په دموکراتیکو نظامونو کې سیاسي گوندونه د دولت او ټولنې ترمنځ د ارتباطي پله په توګه عمل کوي او د سیاسي مشارکت، سیاسي شعور، مدني ټولنې او د دموکراتیک فرهنگ په پیاوړتیا کې رول لوبوي. د ورکړل شوي سرچینې پر بنسټ، د یوه منظم او اغېزمن سیاسي گوند اساسي جوړښتي عناصر مرامنامه، اساسنامه او د رهبرۍ مرکزي ارګان دي. دغه مقاله د همدې عناصرو د سیاسي او سازمانی اهمیت تحلیل وړاندې کوي او په ځانګړي ډول د ډله‌ییزې رهبرۍ، فردي مسئولیت، انتخاباتي مشروعیت، رهبرۍ د تناوب او د نړیوالو اړیکو اهمیت ته کتنه کوي.

کلیدي کلمې: سیاسي گوند، دموکراسي، پلورالیزم، مرامنامه، اساسنامه، سیاسي رهبري، ډله‌ییزه رهبري، فردي مسئولیت، سیاسي مشارکت.

۱. سریزه

سیاسي گوند د هغو افرادو یوه سازمانی شوي (سازمان‌یافته) ټولګه (مجموعه) ده چې د ګډو سیاسي موخو د تحقق لپاره په منظم ډول سره یوځای کېږي. د سیاسي گوند اساسي موخه یوازې د سیاسي قدرت ترلاسه کول نه دي، بلکې د ټولنیزو غوښتنو تنظیم، د سیاسي ارادې جوړول او د خپلو پلویانو د سیاسي فعالیتونو رهبري هم د هغه له مهمو دندو څخه ګڼل کېږي. په همدې معنا، گوندونه د ټولنې د سیاسي جوړښت یوه مهمه برخه جوړوي.

په دموکراتیکو او څوګوندي نظامونو کې سیاسي گوندونه د سیاسي سیالۍ له لارې هڅه کوي چې په سیاسي پرېکړو کې اغېزمن حضور ولري. دوی له یوې خوا د دولت او ملت ترمنځ د اړیکو وسیله ده او له بلې خوا د خلکو د سیاسي شعور په لوړولو، د مدني ټولنې په وده او د دموکراتیک زغم په رامنځته کولو کې ونډه اخلي.

له همدې امله، د یوه سیاسي گوند اغېزمنتیا یوازې د هغه په شعارونو او سیاسي حضور پورې نه محدودېږي؛ بلکې د هغه په سازمانی جوړښت، داخلي دموکراسۍ، رهبرۍ، برنامې او د غړو د مشارکت په څرنگوالي پورې هم تړاو لري.

۲. د سیاسي گوند مفهومي او ټولنیز بنسټ

سیاسي گوند د ګډو سیاسي موخو لرونکو افرادو سازمان‌یافته تجمع ده. د گوند غړي معمولاً د ګډو ګټو، سیاسي لیدلوري یا ټولنیزو موخو پر بنسټ سره راټولېږي او د همدې ګډو موخو د تحقق لپاره منظم سیاسي فعالیت ترسره کوي. په دې بهیر کې گوند د خپلو پلویانو د سیاسي غوښتنو د استازیتوب او تنظیم دنده پر غاړه اخلي.

د سرچینې په تحلیل کې سیاسي گوندونه د ټولنیزو طبقو او قشرونو له ګټو سره تړاو لري. د ټولنیز او اقتصادي جوړښت بدلونونه د سیاسي سازمانونو پر جوړښت او فعالیت اغېز کوي. په همدې چوکاټ کې د سیاسي سیالۍ پراختیا د بېلابېلو سیاسي سازمانونو او گوندونو د رامنځته کېدو زمینه برابروي.

دا لیدلوری ښيي چې سیاسي گوند باید له ټولنې څخه جلا او خپلواک موجود ونه ګڼل شي؛ بلکې د هغه سازمانی جوړښت او سیاسي فعالیت د ټولنیز جوړښت، سیاسي شرایطو او د خلکو د غوښتنو له وضعیت سره مستقیمه اړیکه لري.

۳. سیاسي گوند او دموکراتیک پلورالیزم

په دموکراتیکو نظامونو کې د سیاسي گوندونو ترمنځ سیالۍ د سیاسي نظام عادي برخه ګڼل کېږي. گوندونه د خپلو برنامو او سیاسي تګلارو له لارې هڅه کوي چې د خلکو ملاتړ ترلاسه کړي او په سیاسي پرېکړو کې ونډه واخلي. دا سیالۍ د دې لامل کېږي چې بېلابېل سیاسي لیدلوري د ټولنې په سیاسي ډګر کې څرګند شي.

د پاڼو شمېره: له 1 تر 3

د گوندونو یو مهم رول د خلکو د سیاسي شعور لوړول دي. سیاسي مشارکت هغه مهال پراخېږي چې وګړي د خپلو سیاسي حقونو، مسئولیتونو او د ټولنې د سیاسي بهیرونو په اړه پوهه ولري. له همدې امله، د گوندونو فعالیت د مدني ټولنې له پراختیا او د دموکراتیک فرهنګ له پیاوړتیا سره تړاو مومي.

۴. د سیاسي گوند بنسټیز سازماني عناصر

د سرچینې له مخې، یو سیاسي گوند د خپل فعالیت د تنظیم لپاره درې اساسي عناصرو ته اړتیا لري:

۱. مرامنامه؛

۲. اساسنامه؛

۳. مرکزي رهبري یا لارښود ارګان.

دغه درې عناصر د گوند د سیاسي هویت، سازماني نظم او رهبري اساسي چوکاټ جوړوي.

۴.۱. مرامنامه

مرامنامه د گوند بنسټیز سیاسي سند دی چې په هغه کې د گوند اساسي اهداف، دندې او اوږدمهاله سیاسي لیدلوری مشخص کېږي. د سرچینې له مخې، د گوند برنامه باید د ټولنې د تاریخي او سیاسي شرایطو او د موجودو ستونزو د تحلیل پر بنسټ جوړه شي.

د گوند مرامنامه له انتخاباتي یا لنډمهالو ائتلافي برنامه سره توپیر لري. د گوند مرامنامه عموماً اوږدمهاله او بنسټیز اهداف بیانوي، په داسې حال کې چې ائتلافونه او انتخاباتي جبهې کولای شي د محدودې مودې لپاره مشخصې موخې ولري.

له همدې امله، مرامنامه باید یوازې د شعارونو مجموعه نه وي؛ بلکې د ټولنې د وضعیت، ستونزو، راتلونکي پرمختګ او د گوند د سیاسي موخو یو منظم تصور وړاندې کړي.

۴.۲. اساسنامه

اساسنامه د گوند داخلي سازماني او اداري قواعد مشخصوي. په دې سند کې د غړیتوب شرایط، د غړو حقوق او مسئولیتونه، د پرېکړو د نیولو میکانیزم، د رهبري د ارګانونو جوړښت، د کانګرسونو او کنفرانسونو څرنگوالی او نور سازماني اصول تنظیمېږي.

د اساسنامې اهمیت په دې کې دی چې د گوند داخلي اړیکې له شخصي اړیکو او فردي ارادو څخه تر ډېره د ټاکلو اصولو او مقرراتو تابع کوي. که سازماني قواعد روښانه نه وي، د فردي واک، شخصیت‌پالنې او غیر دموکراتیکو رهبري میتودونو د رامنځته کېدو زمینه برابردای شي.

له همدې امله، اساسنامه باید د غړو مشارکت، د رهبري حساب‌ورکونه، د واکونو محدودیت، داخلي دموکراسي او د رهبري د ارزونې میکانیزمونه په پام کې ونیسي.

۵. د سیاسي گوند رهبري

د گوند رهبري ارګان هغه سازماني جوړښت دی چې د اساسنامې له اصولو سره سم د گوند د عمومي غونډو یا کنګرو ترمنځ د گوند د چارو رهبري کوي.

د دموکراتیکي رهبري مهم اصل دا دی چې رهبري باید د یوه فرد په شخصي اراده متکي نه وي، بلکې د سازماني اصولو، انتخاباتو او ډله‌ییزو پرېکړو پر بنسټ ترسره شي. په دې ډول، د رهبري مشروعیت د غړو له ارادې سره تړاو پیدا کوي.

۵.۱. ډله‌ییزه رهبري او فردي مسئولیت

ډله‌ییزه رهبري د دموکراتیک سازمان یو مهم اصل ګڼل کېږي. د دې اصل له مخې، د گوند مهمې پرېکړې باید د یوه فرد د شخصي ارادې پر ځای د جمعي بحث او پرېکړې له لارې رامنځته شي. په عین حال کې، د رهبري د پرېکړو د پلي کولو په برخه کې هر غړی فردي مسئولیت لري.

دغه ترکیب – یعنې ډله‌ییزه رهبري او فردي مسئولیت – کولای شي له یوې خوا د شخصیت‌پالنې او فردي سلطې مخه ونیسي او له بلې خوا د سازمان د غړو مسئولیت‌پذیري پیاوړې کړي.

۶. د رهبري انتخاب، تناوب او حساب‌ورکونه

د دموکراتیکي رهبري یوه مهمه ځانګړنه د رهبري بدلون او تناوب دی. د رهبري منظم بدلون د دې امکان رامنځته کوي چې نوي کادرونه د سازمان په رهبري کې ونډه واخلي، نوې تجربې او نظریات وړاندې کړي او له بدلېدونکو شرایطو سره د سازمان د تطابق زمینه برابره شي.

د رهبري د انتخاب لپاره باید د کاندیدانو وړتیا، پوهه، صداقت، ټولنیز اعتبار، د دندو د ترسره کولو مهارت، د سازمان پر اهدافو باور او د مسئولیت‌پذیري کچه په پام کې ونیول شي. سرچینه‌تینګار کوي چې شخصي ملګرتیا، خپلوي او ورته شخصي اړیکې باید د رهبري د ټاکلو اساسي معیار ونه ګرځي.

۷. د رهبري وړتیا او د گوند د فعالیت اغېزمنتیا

د گوند د رهبري کیفیت د سازمان پر عمومي فعالیت مستقیم اغېز لري. فعاله، مسلکي او ابتکاري رهبري کولای شي د گوند لپاره لنډمهاله او اوږدمهاله پلانونه جوړ کړي، د هغو د پلي کولو مناسبې لارې ومومي او د سیاسي تحولاتو پر وړاندې اغېزمن غبرګون وښيي.

برعکس، کمزوري او غیر فعاله رهبري کولای شي د سازمانی اړیکو د کمزورتیا، د غړو د مشارکت د کمېدو او د تشکیلاتي فعالیتونو د ټکني کېدو سبب شي. له همدې امله، د رهبري انتخاب باید د گوند د راتلونکي سیاسي ظرفیت له پلوه یوه مهمه سازمانی پرېکړه وبلل شي.

۸. د نړیوالو اړیکو اهمیت

د افغانستان د سیاسي وضعیت له امله، د سیاسي گوندونو لپاره نړیوال چاپېریال هم ځانگړی اهمیت لري. د سرچینې له مخې، گوندونه باید له نړیوالو سیاسي تحولاتو خبر وي او د خپلو مشترکو اهدافو لرونکو سیاسي ځواکونو سره د اړیکو د رامنځته کولو وړتیا ولري.

په دې برخه کې د رهبري دیپلوماتیک مهارت، د نړیوالو تحولاتو درک او د دوه اړخیزو او څو اړخیزو اړیکو د مدیریت وړتیا د گوند د بهرنی فعالیت مهم عناصر ګڼل کېږي.

۹. پایله

سیاسي گوند د دموکراتیک او سازمان یافته سیاسي فعالیت له مهمو بنسټونو څخه دی. د یوه اغېزمن گوند جوړښت یوازې د سیاسي شعارونو او انتخاباتي فعالیتونو له لارې نه بشپړېږي؛ بلکې روښانه مرامنامه، منظمه اساسنامه، دموکراتیکه رهبري، د غړو مشارکت او مسئولیت پذیری ورته ضروري دي.

د ورکړل شوي سرچینې عمومي استدلال دا دی چې د گوند د مرامنامې، اساسنامې او رهبري د جوړولو او ټاکلو په برخه کې بی پروايي د گوند پر سیاسي ژوند او راتلونکي منفي اغېز لرلای شي.

په ځانگړي ډول، د رهبري د انتخاب لپاره د وړتیا، صداقت، سیاسي پوهې، مسئولیت پذیری او ټولنیز اعتبار په څېر معیارونو ته پاملرنه، د فردي سلطې پر ځای د ډله ییزې رهبري پیاوړتیا، د رهبري تناوب او د غړو د مشارکت تضمین هغه اصول دي چې د یوه منظم او دموکراتیک سیاسي سازمان د جوړېدو لپاره مهم بلل شوي دي.

په پای کې، د سرچینې له لیدلوري، د گوند د اساسي موخو، سازمانی اصولو او رهبري په اړه ژور فکر او منظم تصمیم نیونه یوازې یوه تشکیلاتي اړتیا نه ده، بلکې د گوند د سیاسي ثبات، فعالیت او راتلونکي له برخلیک سره مستقیمه اړیکه لري.

د سرچینې یادونه

ددې لیکنې سرچینه د (گوند، جبهه او جنبش) په نامه لیکنه ده چې د ۲۰۱۲م کال د سپتمبر د میاشتې په ۲۷مه نېټه لیکل شوې او د هېواد په مطبوعاتو او ویبسایتونو کې نشر شوې ده. د همغې مقالې د لومړۍ برخې (سیاسي گوند) د محتویاتو پر بنیاد می دا لیکنه په اوسنۍ علمي او تحلیلي بڼه تنظیم کړه چې اصلي متن یې د «سیاسي گوند» مفهوم، د گوند او ټولنیزو قشرونو اړیکه، مرامنامه، اساسنامه، رهبري، ډله ییزه رهبري، د رهبري تناوب او د نړیوالو اړیکو اهمیت څېړي.

نور محمد غفوري

25.08.2026